

Vlaams
Parlement

ingediend op **720** (2015-2016) – Nr. 2
8 juni 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Herman De Croo

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister-president Geert Bourgeois

**Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor
Vlaanderen**

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Jos De Meyer.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Jelle Engelbosch, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Sabine Vermeulen, Peter Wouters;

Jos De Meyer, Bart Dochy, Tinne Rombouts, Johan Verstreken;

Herman De Croo, Francesco Vanderjeugd;

Els Robeyns, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Vera Celis, Matthias Diependaele, Bert Maertens, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Tine van der Vloet;

Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Michel Doomst, Jan Durnez;

Lydia Peeters, Freya Saeys;

Rob Beenders, Kurt De Loor;

Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

720 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Toelichting door minister Joke Schauvliege.....	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Landbouw en voeding	4
1.3. Uitdaging 2.5.5 'Een duurzame voedselketen'	4
1.4. Circulaire economie	5
2. Bespreking	5

Op 11 mei 2016 organiseerde de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid een bespreking met minister Joke Schauvliege over de bevoegdheden Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid in de nota van de Vlaamse Regering 'Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen'.

1. Toelichting door minister Joke Schauvliege

1.1. Inleiding

Joke Schauvliege schetst dat landbouw verweven zit in verschillende thema's van de visienota. De Vlaamse Regering is dagelijks bezig met actuele uitdagingen en problemen, maar kadert dat in een langetermijnstrategie voor Vlaanderen, met 2050 als horizon.

Het document bestaat uit twee delen: een analyse en een aanpak voor de toekomst.

1.2. Landbouw en voeding

In de trendanalyse wordt de landbouwsector vanuit twee invalshoeken benaderd. Enerzijds wordt aangegeven dat de landbouwsector en het gevoerde landbouwbeleid een invloed hebben op een aantal trends. Zo heeft de toegang tot voedingsproducten een invloed op de demografische ontwikkelingen op mondiaal vlak. Ook heeft de sector een invloed op het ecosysteem in zijn geheel door het gebruik van grondstoffen en door emissies. De beschikbaarheid van hernieuwbare energie wordt mee bepaald door de teeltkeuze van onze landbouwbedrijven.

Anderzijds wordt de landbouwsector ook beïnvloed door een aantal aspecten zoals de almaar stijgende vraag naar voedsel, de klimaatverandering, de druk op ons ecosysteem en ook door technologische en economische ontwikkelingen.

In de visienota wordt na de trendanalyse eerst dieper ingegaan op het toekomstbeeld waar Vlaanderen naar streeft tegen 2050. De toekomstvisie is gericht op Vlaanderen, maar houdt rekening met de richting waarin we in Europa en in de rest van de wereld evolueren, aldus de minister. Vlaanderen draagt hiertoe bij door in te zetten op de duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2030 van de Verenigde Naties.

Landbouw en voeding komen in meerdere uitdagingen van de visienota 2050 aan bod. De minister focust vervolgens op de uitdaging inzake een duurzame voedselketen.

1.3. Uitdaging 2.5.5 'Een duurzame voedselketen'

Het streefdoel is om in 2050 iedereen wereldwijd te laten beschikken over voldoende, veilige, evenwichtige, gezonde en betaalbare voeding via een duurzaam voedselsysteem, stelt de minister. Dat vraagt samenwerking en inzet van de hele agrovoedingsketen, en het is daar dat zich volgens Joke Schauvliege nieuwe opportuniteiten voor Vlaanderen aanbieden.

Vlaanderen beschikt vandaag al over een sterke en exportgerichte agrovoedingssector. Ook is Vlaanderen wereldwijd bekend om zijn gastronomie en vakmanschap. We kunnen ons verder internationaal versterken door in te zetten op de verduurzaming van productieprocessen, door te investeren in innovatieve technologieën en processen en door in te zetten op samenwerking en transparantie. Maar er wachten Vlaanderen ook een aantal uitdagingen waar we een oplossing voor moeten bedenken, zoals een correcte prijsverrekening voor alle

actoren van de keten, het zoeken naar geïntegreerde oplossingen en het streven naar een kleinere ecologische voetafdruk, aldus de minister.

Om dit toekomstbeeld te realiseren, is een grote omslag noodzakelijk. Het is daarbij belangrijk om de juiste keuzes te maken en in te zetten op die prioriteiten die cruciaal zijn voor deze omslag. De Vlaamse Regering heeft daarom zeven transitieprioriteiten bepaald, die ook onderling op elkaar inwerken en met elkaar verweven zijn.

1.4. Circulaire economie

De minister focust op het transitieproject dat zich richt naar een circulaire economie, maar stipt aan dat er ook linken zijn met andere transities zoals energie en industrie 4.0.

Door het slim sluiten van kringlopen wordt efficiënter omgegaan met grondstoffen, materialen, ruimte en voeding. Hierbij moet zowel gefocust worden op biologische als niet-biologische/technische materialen.

Vlaanderen heeft een voorsprong bij deze transitie die ook op Europees vlak momenteel de nodige aandacht krijgt, beklemtoont Joke Schauvliege. Vlaanderen is vandaag koploper inzake inzamelen, sorteren en hergebruiken van afval. Vlaanderen kan nog meer flexibel en weerbaar worden door deze transitie, doordat we minder afhankelijk worden van aanvoer van materialen vanuit het buitenland. Ook kunnen we inspelen op nieuwe kansen inzake innovatie, ketensamenwerking en het exporteren van onze expertise.

Het sociaal en ruimtelijk weefsel moet zo veel mogelijk ingezet worden voor lokale productie op maat, stelt de minister, waardoor de link met ruimtelijke ordening duidelijk wordt.

De minister besluit dat zij door de Vlaamse Regering is aangeduid als trekker van het transitieproject circulaire economie en dat zal uitwerken in samenwerking met de diverse actoren, waaronder landbouw.

2. Bespreking

Herman De Croo begint zijn betoog met een verwijzing naar futuroloog Herman Kahn, die stelde "The only thing we are sure about, is the big laughter with which they will read our previsions fifty years later.". Het lid roept dus op tot grote nederigheid bij het voorspellen van de toekomst.

De spreker schetst dat in de landbouw de voorbije decennia indrukwekkende veranderingen plaatsvonden, en vraagt zich af of die trend kan doorgetrokken worden.

Herman De Croo wijst de landbouw aan als een van de belangrijkste mondiale problematieken, waarbij hij de landbouwreglementering en het aandeel van het EU-budget dat de Europese landbouw verbruikt, aanstipt.

Vervolgens wijst hij op het aan voeding gerelateerde afvalprobleem. De beheersing en verwerking van afval is hieraan gekoppeld.

De spreker beklemtoont het internationale kader van de landbouwproblematiek en geeft als voorbeeld de Chinese investeringen in gigantische landbouwwarealen in Congo en wijst op de concurrentie-elementen die hieraan verbonden zijn.

Herman De Croo beaamt dat de beschikbaarheid van water een cruciaal element wordt voor de toekomst van de landbouw, en geeft als voorbeelden de problematiek in het Midden-Oosten en rond de Afrikaanse meren.

De bevolkingstoename en het gebruik van water voor voedselproductie zullen zich steeds scherper stellen, meent het lid.

Het lijkt de spreker zinvol om in de nabije toekomst, samen met de minister, dieper in te gaan op het in de visienota geschetste kader. Zo zal de klimaatverandering in Vlaanderen invloed hebben op het oprukken van insecten, op wind enzovoort. Daarnaast maakt volgens het lid de toepassing van ggo's het mogelijk om efficiënter te produceren (ggo: genetisch gemodificeerd organisme).

Bart Caron steunt een aantal principes die in de visienota worden aangehaald, en verwijst naar het sluiten van kringlopen, het maximaal recycleren van energie in de landbouw, innovatie, ketensamenwerking en prijszetting.

Het lid mist in de tekst wel de relatie tussen grondgebondenheid van de landbouw en export. Het zeer intensieve Vlaamse landbouwmodel heeft een belangrijke exportpositie. De spreker wil daar geen afbreuk aan doen, ook niet op de lange termijn en zeker niet voor producten waarmee Vlaanderen een meerwaarde kan creëren ten opzichte van het primaire product, met voor de vleessector als voorbeeld bepaalde rassen en bepaalde bereidingen.

Bart Caron is niet tegen export maar wijst wel op de specifieke situatie van varkensvlees, met een voorzieningsgraad in Vlaanderen van 234 percent, waarbij de spreker ook wijst op de trend van dalend vleesverbruik. Hij vraagt zich af of dat exportmodel op termijn – en de visienota richt zich op 2050 – houdbaar is.

Bijkomend element is dat Vlaanderen voor de vleesproductie veel producten moet invoeren. Dus Vlaanderen voert basisproducten in, produceert vlees en voert dat weer uit. De bijproducten van deze productie hebben een invloed op de kwaliteit van de bodem en het oppervlaktewater. De Vlaamse zelfvoorzieningsgraad voor veevoeder moet dus beter en er moeten minder bulkproducten uitgevoerd worden, waardoor de mestproblematiek ook beperkter wordt, aldus het lid.

Dat impliceert voor Bart Caron niet dat er geen vleesproductie meer mag zijn, maar die moet meer gericht zijn op kwaliteit en minder op bulk. Die aanpak zorgt volgens de spreker voor meer troeven voor de Vlaamse landbouw en meer toegevoegde waarde. Het principe van de circulaire economie toegepast op de vleesproductie en het zoeken naar kwaliteitsverbetering gekoppeld aan grondgebondenheid, zijn twee punten die het lid mist in de visienota.

De prijsvorming blijft een belangrijk probleem, dat ook in de visienota 2050 niet opgelost wordt. Alleen steunen op marktmechanismen zoals vandaag gebeurt, zal volgens de spreker onvoldoende zijn. Vlaanderen alleen zal het niet kunnen oplossen, er is een Europees kader nodig, maar met onderzoek en experimenten kan Vlaanderen betere mechanismen zoeken.

Bart Caron vat samen dat hij niet de grenzen maar kringen wil sluiten, om zo een leefbare landbouw te creëren.

Het is goed om vooruit te kijken, meent *Bart Dochy*, maar dat is niet altijd evident.

Het lid ziet twee belangrijke elementen. Ten eerste de verdere verduurzaming van de landbouw. Op dat vlak heeft de realiteit de nota al voorbijgestoken,

meent de spreker. De evolutie inzake onder meer precisielandbouw gaat bijzonder snel.

Ten tweede zal de waterproblematiek nog hoger op de agenda komen te staan.

Over de maatschappelijke positie van de landbouw leest Bart Dochy niet veel in de visienota. Het is volgens hem nochtans een belangrijk onderwerp om een beeld te bepalen over de gewenste situatie van de landbouw in 2050. Dat heeft ook te maken met het vertrouwen in technologie, de biotechnologie en ggo's, waarbij de landbouwsector zich moet aanpassen aan wat de maatschappij wil, maar er mogen ook geen onmogelijke grenzen gesteld worden.

De spreker wijst nog op een aantal nieuwe evoluties, zoals insecten als eiwitbron en algen.

De manier waarop geproduceerd wordt, moet ervoor zorgen dat de landbouw maatschappelijk relevant blijft, aldus Bart Dochy.

We moeten volgens de spreker evolueren naar een slimme economie. Vandaag is er een enorm probleem inzake verdeling van de marges binnen de keten. Het lid verwacht dat een visienota met als horizon 2050 suggesties bevat rond de afzet, de afzetstructuren, de korte keten en de verhouding tussen de primaire sector en de agrovoedingssector.

Peter Wouters vraagt of de minister al zicht heeft op de pistes en partners om, naast de begane paden, de ontwikkelingen richting 2050 in gang te zetten. Het belang van de thematiek op Vlaams en mondiaal niveau maakt dat snelheid geboden is.

Francesco Vanderjeugd schetst dat er tegen 2050 9,7 miljard mensen zullen leven op deze planeet. Het is belangrijk dat Vlaanderen een bijdrage zal moeten leveren voor het voeden van de wereld.

De passage over landbouw in de visienota is beperkt, merkt de spreker op, maar er zijn nog mogelijkheden voor verbetering.

Bij het belang van de keten wordt de rol van de consument erkend. De vraag rijst in welke mate die consument bereid is om, binnen het kader van een vrije markt, een eerlijke prijs te betalen voor de producten, om zo de economische leefbaarheid van de land- en tuinbouwbedrijven te garanderen.

Er moet blijvend geïnvesteerd worden in nieuwe technologieën, maar het lid vraagt zich af hoe het staat met de toepassing ervan. Dat blijft volgens de spreker onderbelicht in de visienota.

De problematiek van het antibioticagebruik wordt mee aangestuurd door de visie van AMCRA tot 2020 (AMCRA: Antimicrobial Consumption and Resistance in Animals). Op langere termijn is de resistentieproblematiek cruciaal, ook met het oog op de stijgende bevolking en de nodige intensiteit van de landbouw om alle mensen te voeden.

In het kader van de klimaatdoelstellingen komen heel wat uitdagingen inzake verduurzaming op de landbouwsector af, schetst Francesco Vanderjeugd. Concrete voorstellen over verduurzaming leest het lid niet in de nota.

Ook de leefbaarheid van de sector, meer bepaald de schaalverandering en nieuwe businessmodellen, krijgen volgens de spreker wat te weinig aandacht.

De evolutie van het landbouwareaal richting 2050 acht de spreker eveneens een belangrijk item. De import van eiwitbronnen en alternatieven hiervoor mist hij eveneens in de tekst.

Volgens de spreker is Vlaanderen een van de beste leerlingen inzake duurzame visserij. De relatie met de Nederlandse visserijsector en de nood aan middelen voor een nieuwe Vlaamse vloot zijn hierbij aandachtspunten.

Jos De Meyer schetst de evolutie van het landbouwbeleid, te beginnen met de ideeën van Sicco Mansholt, de eerste Europees commissaris van Landbouw, die kritisch en op ongeloof werden onthaald. De geschiedenis heeft deze ideeën en planning voorbijgestoken. Vandaag spreken over de landbouw in 2050 is dan ook niet evident, aldus het lid.

Landbouw is in de eerste plaats een voedselproducent en de vraag naar voeding zal tegen 2050 verdubbelen. Dat is volgens de spreker een immense uitdaging.

Hij verwijst ook naar de passage over Flanders Food Valley in het regeerakkoord, waarbij de land- en tuinbouw gekaderd worden in een ruimere context en gesteld wordt dat de voedingsindustrie voor Vlaanderen een grote opportuniteit is en blijft.

De nota bevestigt ook dat de sector in volle transitie is. De huidige en toekomstige uitdagingen voor de sector zijn volgens *Jos De Meyer*: toegang tot grond, toegang tot kapitaal, toegang van jongeren tot het beroep – met het huidige ritme van intreders zullen er in 2050 nog amper 8000 bedrijfsleiders zijn. Een belangrijke uitdaging als het over duurzaamheid gaat, is een duurzaam inkomen, beklemtoont de spreker. De landbouwconjunctuurindex zakt naar een nieuw dieptepunt, waarvoor vooral het inkomen en het gebrek aan perspectief verantwoordelijk zijn, besluit de spreker.

Joke Schauvliege zegt de geschetste aandachtspunten en suggesties mee te nemen en schetst het verdere traject van de visienota.

Rond de diverse transitie wordt de nota verder uitgewerkt en geconcretiseerd, en vanuit het beleidsdomein Landbouw en Visserij zal rond landbouw en voeding samengewerkt worden met andere beleidsdomeinen waar raakvlakken zijn, zoals op het vlak van klimaat en water.

De minister wijst ook op de geplande rondetafel over klimaat die door het beleidsdomein Landbouw en Visserij zal worden georganiseerd. De aangehaalde thema's van de visienota komen daar zeker aan bod. Het gaat dus niet alleen over mitigatie maar ook over adaptatie. Hier zal ook de link gelegd worden met Leefmilieu en Natuur. De minister beklemtoont dat hiervoor alle betrokken actoren zullen worden uitgenodigd.

De praktijkcentra en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) doen al veel onderzoek en anticiperen op ontwikkelingen, aldus de minister.

Joke Schauvliege bevestigt, gelet op de Europese marktwerking, dat het beleid niet rechtstreeks kan ingrijpen op de prijzen. De samenwerking in de keten versterken, om de schokken op de markt gezamenlijk op te vangen, kan wel gestimuleerd worden.

Nieuwe evoluties moeten volgens de minister goed opgevolgd worden, met betere informatie, transparantie en kennis. Genetisch materiaal en agro-ecologie zijn hiervan voorbeelden.

Het antibioticagebruik, met het actieprogramma van AMCRA en de door het Vlaams Parlement goedgekeurde resolutie, is eveneens een belangrijk thema, bevestigt de minister.

Samen met de andere trekkers van de transitie wordt op dit moment in kaart gebracht wie allemaal bij het traject betrokken moet worden.

De minister beschouwt de visserijsector als een onderdeel van de landbouwsector, waarbij ook aandacht is voor verduurzaming.

Joke Schauvliege beaamt dat het verder uitwerken van de visienota een belangrijke opdracht is voor de nabije toekomst en waardeert de inbreng vanuit de commissie.

Uiteraard is niet precies te voorspellen wat de situatie zal zijn in 2050, maar het slechtst mogelijke scenario is de toekomst van de landbouwsector niet voorbereiden. Het doel is om de landbouw in Vlaanderen te houden. Maar Vlaanderen staat natuurlijk niet op zich, dus de Europese en internationale context moet zeker in rekening worden gebracht, besluit de minister.

Herman De Croo geeft toe dat hij bij aanvang kritisch was over het nut van een visienota 2050, maar na grondige overweging beseft het lid dat stenen verlegd kunnen worden en ingespeeld kan worden op de toekomst. Als samen met andere beleidsdomeinen kan nagedacht worden over een aantal thema's, acht de spreker het zinvol om een forum te organiseren om de aanzetten van de visienota verder uit te werken.

Als verder in de toekomst gekeken wordt, is het eenvoudiger om eensgezindheid te vinden, stelt *Bart Caron* vast. Het lid heeft de wens dat Vlaanderen, met kleine percelen en een ongelooflijke druk op de open ruimte, ambitieuzer wordt. Vlaanderen moet het niet hebben van de grootste gemene deler, maar van innovaties. Op het vlak van landbouw, met sterk onderzoek, mag Vlaanderen de ambitie hebben om met innovaties toonaangevend te zijn in de wereld. Dat is ook van belang om de landbouwer op het veld en in de stal hier een mooie toekomst te bieden.

Op veel andere terreinen zullen de grote producenten de toon zetten, maar inzake innovatie en het verbeteren van technieken kan Vlaanderen dat wel. Tegen 2050 zou Vlaanderen op het vlak van landbouwkundige innovatie wereldtop moeten zijn.

Jos De Meyer acht het belangrijk dat volgens de minister de commissie Landbouw een partner kan zijn in het nadenken over de toekomst en het oriënteren van het beleid. De spreker verwijst hierbij naar de hoorzittingen over pacht, schaalverandering, antibioticagebruik, ketenoverleg en ggo's. De daaruit voortkomende resoluties zijn belangrijk voor de beleidsoriëntatie.

Jos De Meyer onderstreept het belang van het wetenschappelijk onderzoek in het kader van de transitie. In Vlaanderen wordt toonaangevend wetenschappelijk onderzoek verricht, maar het is volgens het lid belangrijk dat de resultaten ervan met een voldoende open geest benaderd worden.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Herman DE CROO,
verslaggever